

Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Výsledky šetření ve skupině ZÁKLADNÍCH UMĚLECKÝCH ŠKOL

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo školství, mládeže
a tělovýchovy České republiky**
Karmelitská 529/5, 118 00 Malá Strana

Název projektu: Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Číslo projektu: TIRDMSMT015MT06

Řešitel projektu:

PAQ - Prokop Analysis and Quantitative Research, s.r.o., Vršovická 817/5, 10100 Praha

STEM Ústav empirických výzkumů, z.ú., Španělská 1073/10, 12000 Praha

Doba řešení: 15. 7. 2022 – 31. 3. 2023

Informace o autorském týmu:

Ing. Kateřina Duspivová, Ph.D.

Bc. Klára Zajíčková

PhDr. Sarah Komarová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Karel Gargulák

PhDr. Václav Korbel, Ph.D.

Mgr. Jitka Uhrová

Mgr. Jan Zeman

Mgr. Michal Kunc

Mgr. Blanka Vaculík Pravdová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Daniel Prokop, Ph.D.

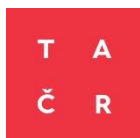
PhDr. Martin Buchtík, Ph.D.

Mgr. Jaromír Mazák, Ph.D.

Další informace o projektu (cíle projektu):

„Příprava návrhu designu administrativně nenáročného dotazníkového šetření, které bude sloužit jako komplexní nástroj sběru potřeb škol a vybraných školských zařízení. Zjištění budou sloužit k podpoře implementace strategických dokumentů (Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (DZ ČR) včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (DZ v krajích)) a následně také k evaluaci této implementace. Národní aktéři (MŠMT a jemu podřízené organizace a ČŠI) společně s regionálními aktéry (územními samosprávami) vzdělávací politiky tak získají komplexní přehled potřeb škol a zpětnovazební nástroj pro vyhodnocení. Dílčími cíli jsou: provedení pilotáže a samotného šetření na základě připravených dotazníků a také příprava nástroje generujícího reprezentativní vzorky na krajské i celostátní úrovni pro různé druhy a typy škol a vybraná školská zařízení.“

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	4
MANAŽERSKÉ SHRUTÍ	5
ÚVOD	7
1 VÝSLEDKY ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ ZÁKLADNÍCH UMĚLECKÝCH ŠKOL.....	8
1.1 KOMPLEXNÍ ROZVOJ ŽÁKŮ A ROLE ZUŠ V TÉTO OBLASTI.....	9
1.2 SPOLUPRÁCE ZUŠ SE ŠKOLAMI A DALŠÍMI SUBJEKTY	12
1.3 CÍLOVÉ SKUPINY A ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	17
1.4 ANALÝZA VÝSLEDKŮ PODLE KRAJŮ	25
2 DALŠÍ NÁMĚTY A POTŘEBY ZÁKLADNÍCH UMĚLECKÝCH ŠKOL.....	26
PŘÍLOHA – METODOLOGIE ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ ZUŠ.....	28

Seznam obrázků

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření základních uměleckých škol.....	8
Obrázek 1.2: Postoje ZUŠ k výroku „V ZUŠ a SVČ by měli být vzdělávání zejména nadaní a mimořádně nadaní žáci.“	9
Obrázek 1.3: Postoje ZUŠ k výroku „ZUŠ a SVČ toho mohou školám mnoho nabídnout a pomoci jim s nastartováním modernizace výuky.“	9
Obrázek 1.4: Postoje ZUŠ k výroku „ZUŠ a SVČ mají velký potenciál pro snižování nerovností mezi žáky a kompenzaci sociálního či kulturního znevýhodnění dětí a žáků.“	10
Obrázek 1.5: Aspekty komplexního rozvoje žáků, které se daří ZUŠ úspěšně realizovat.....	11
Obrázek 1.6: Zájem ZUŠ o spolupráci s vybranými subjekty	12
Obrázek 1.7: Oblasti spolupráce ZUŠ s mateřskými, základními a středními školami	13
Obrázek 1.8: Zájem škol o know-how a materiály základních uměleckých škol.....	14
Obrázek 1.9: Překážky v propojování uměleckého a formálního vzdělávání z pohledu ZUŠ.....	15
Obrázek 1.10: Forma podpory nezbytná pro zlepšení spolupráce mezi ZUŠ a školami.....	16
Obrázek 1.11: Preferovaná forma předávání know-how a výstupů podle ZUŠ.....	17
Obrázek 1.12: Cílové skupiny, na něž se zaměřují ZUŠ	18
Obrázek 1.13: Zkušenosti ZUŠ se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	19
Obrázek 1.14: Připravenost ZUŠ na vzdělávání zrakově postižených žáků	19
Obrázek 1.15: Připravenost ZUŠ na vzdělávání sluchově postižených žáků.....	20
Obrázek 1.16: Připravenost ZUŠ na vzdělávání tělesně postižených žáků	20
Obrázek 1.17: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s poruchami komunikačních schopností (vadami řeči).....	20
Obrázek 1.18: Připravenost ZUŠ na vzdělávání mentálně postižených žáků	21
Obrázek 1.19: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s poruchou autistického spektra.....	21
Obrázek 1.20: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení.....	21
Obrázek 1.21: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s poruchami chování.....	22
Obrázek 1.22: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků se zdravotním oslabením nebo dlouhodobou nemocí	22
Obrázek 1.23: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou.....	22
Obrázek 1.24: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků ze znevýhodněného rodinného prostředí..	23
Obrázek 1.25: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků z cizojazyčného prostředí.....	23
Obrázek 1.26: Připravenost ZUŠ na vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků.....	23
Obrázek 1.27: Zájem ZUŠ o metodickou podporu zaměřenou na oblast vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	24
Obrázek 1.28: Spolupráce ZUŠ s vybranými subjekty na zajištění finančních prostředků pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí	25

Manažerské shrnutí

CÍLE ŠETŘENÍ

Šetření ve skupině základních uměleckých škol se soustředilo na zmapování **potřeb a bariér** v oblastech souvisejících s **komplexním rozvojem žáka, propojováním formálního, uměleckého, zájmového a neformálního vzdělávání a vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**. Dotazníkového šetření se aktivně zúčastnilo 415 základních uměleckých škol (86 % všech základních uměleckých škol), díky čemuž bylo možné identifikovat překážky bránící základním uměleckým školám v úspěšné realizaci těchto oblastí. Následující části shrnují hlavní poznatky ze šetření mezi základními uměleckými školami. Zároveň jsou zde doplněna související doporučení formulovaná především na základě bariér a potřeb, které základní umělecké školy uváděly v rámci šetření.

KOMPLEXNÍ ROZVOJ ŽÁKŮ A ROLE ZUŠ V TÉTO OBLASTI

Základní umělecké školy hodnotí své postavení jako unikátní s jasným zacílením na nadané a mimořádně nadané žáky. Ředitelé a ředitelky základních uměleckých škol se současně domnívají, že toho mohou ostatním školám mnoho nabídnout. Panuje mezi nimi také přesvědčení, že základní umělecké školy přispívají ke snižování nerovností mezi žáky, což však může být v kontextu sebevnímáního účelu jejich činnosti spočívající v podpoře nadaných a mimořádně nadaných dětí limitující z hlediska možnosti většího zásahu skupiny znevýhodněných dětí. Základní umělecké školy jsou podle jejich vedení v kontextu komplexního rozvoje žáka lídry v **rozvoji estetického citění a prožívání a rozvoji kreativity a tvořivosti**. Rovněž kladou důraz na **individuální přístup ke vzdělávání a rozvoj potenciálu každého dítěte**. Základní umělecké školy tak mohou být pro řadu škol a dalších aktérů inspirací v rozvoji výše uvedených oblastí. Pro rozvoj této oblasti je však nezbytné soustředit pozornost na **ochotu základních uměleckých škol tyto zkušenosti adekvátně zprostředkovat dalším aktérům**.

SPOLUPRÁCE ZUŠ SE ŠKOLAMI A DALŠÍMI SUBJEKTY

Ředitelé a ředitelky základních uměleckých škol uváděly, že se nejčastěji **orientují na spolupráci s mateřskými, základními a ostatními základními uměleckými školami**. **Nevyužitý potenciál** byl zaznamenán v oblasti spolupráce základních uměleckých škol a **konzervatoří**, které lze vnímat jako přirozené partnery. Drtivá většina základních uměleckých škol dle tvrzení jejich vedení nabízí své aktivity (aktivně či pasivně) zejména v mateřských a základních školách. Mezi obvyklé oblasti spolupráce patří rovněž pořádání společných programů a akcí a další rozvoj talentů identifikovaných ve školách. **Nevyužitý potenciál** z hlediska spolupráce základních uměleckých škol

s mateřskými, základními a středními školami je zejména v oblasti **společné projektové výuky, společných mezinárodních projektů a uznávání vzdělávacích výstupů/výsledků** získaných na základních uměleckých školách ze strany běžných škol.

Nadpoloviční **většina ředitelů a ředitelk základních uměleckých škol se domnívá**, že základní umělecké školy **mohou ostatním školám mnoho nabídnout** a pomoci jim s nastartováním modernizace výuky. Výsledky šetření však ukazují, že **hlubší spolupráce** probíhá pouze v omezené míře a je do velké míry **limitována negativními postoji základních uměleckých škol vůči sdílení zkušeností** s ostatními aktéry. V této oblasti je proto velký prostor pro rozvoj spolupráce mezi uměleckým a formálním vzděláváním.

PREFEROVANÉ FORMY PŘEDÁVÁNÍ INFORMACÍ

Preferovanými formami předávání informací ze strany MŠMT jsou z pohledu ředitelů a ředitelk základních uměleckých škol online školení, webináře, tematické semináře a edukační videa (tedy nikoliv materiály ve statické, textové podobě). Zaznamenána byla rovněž poptávka po workshopech, diskusních fórech, kolokviích či sdílené výuce a stínování. V tomto ohledu je tedy zásadní **soustředit se nadále na atraktivní formu předávání informací**, systematickou komunikaci jejich existence vůči širšímu publiku a současně **vyhrazení kapacit pro aktivní komunikaci se školami**. Kritizované **statické výstupy** je nutné **převést do interaktivní podoby**, která by uživateli umožňovala snadný pohyb mezi tématy dle individuální potřeby. Zároveň by měl být kladen velký **důraz na praktickou stránku** (např. na zprostředkování příkladů z praxe).

CÍLOVÉ SKUPINY A ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Všichni ředitelé a ředitelky základních uměleckých škol participujících na šetření tvrdí, že zaměřují svou pozornost **primárně na cílové skupiny v podobě žáků základních a středních škol a dětí v předškolním věku**, pouze necelá čtvrtina vzdělává i dospělou populaci. Více než polovina základních uměleckých škol má zkušenosti se **vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**. Velmi odlišná je připravenost základních uměleckých škol na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, a to jak po materiální, tak po technické stránce. Obecně lze říci, že **nejnižší úroveň připravenosti** identifikovali ředitelé a ředitelky základních uměleckých škol **z hlediska vzdělávání žáků se zrakovým, sluchovým či tělesným postižením**. Ve skupině sociálně znevýhodněných žáků byla zjištěna nižší míra připravenosti na vzdělávání žáků z **cizojazyčného prostředí**. Problematice vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na základních uměleckých školách by měla být **věnována větší pozornost** i s ohledem na **sebehodnocení základních uměleckých škol jako elitního prostředí** určeného primárně pro nadané žáky, přičemž je toto vnímání výrazně spojováno zejména s hudebními obory. Toto téma je základními uměleckými školami vnímáno jako citlivé a bylo by vhodné k němu **otevřít diskusi**. Velký prostor pro rozvoj byl identifikován i z hlediska **podpory žáků ze socio-ekonomicky znevýhodněného prostředí**.

Úvod

Hlavním cílem projektu „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“ bylo získat relevantní a věrohodné informace o potřebách škol a školských zařízení v souvislosti s implementací národních strategických dokumentů, zejména Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ (dále jen „S2030+“) a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (dále jen „DZ ČR“), včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (dále jen „DZ v krajích“). Výsledky budou využívat aktéři na národní i regionální úrovni pro identifikaci potřeb škol a školských zařízení ve vazbě na tvorbu příslušných opatření, zároveň mohou tyto výsledky následně využít i pro evaluaci implementace zmíněných strategických dokumentů.

Výzkumný design projektu byl navržen tak, aby bylo dosaženo hlavního cíle projektu v nejvyšší možné kvalitě při současném respektování požadavku na minimální administrativní zátěž respondentů. Výzkumný design kombinuje kvantitativní i kvalitativní metodologické přístupy, a umožňuje tak dosáhnout výrazného synergického efektu. K celistvosti výzkumného designu přispělo i zapojení různých aktérů ve vybraných fázích výzkumu, díky čemuž bylo možné postihnout dynamiku sledované oblasti a větší množství oborových perspektiv. Výzkumný design důsledně dodržuje požadavek na administrativní nenáročnost šetření škol a školských zařízení, přičemž důraz na minimalizaci administrativní náročnosti byl zohledněn u všech aktérů (tzn. u MŠMT jako konečného uživatele výsledků, respondentů šetření i uživatelů výsledků).

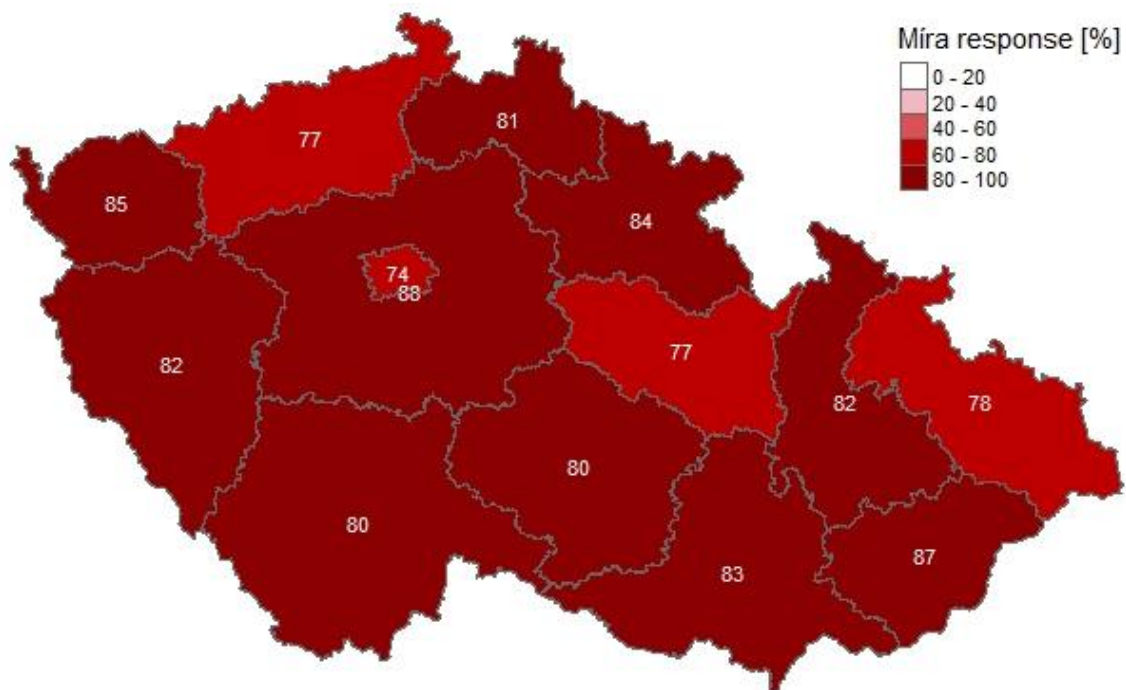
Výzkum je možné rozdělit do několika na sebe navazujících, ale zároveň vzájemně propojených fází. První fáze výzkumu byla věnována získání komplexních informací o zkoumané oblasti, přičemž byl velký důraz kladen na sekundární analýzu především kvantitativních zdrojů a šetření, dále pak na kvalitativní metodologické přístupy. Výsledky získané v rámci první fáze výzkumu byly klíčovým vstupem do druhé fáze, v níž byla majoritní pozornost věnována dotazníkovému šetření v populaci škol a školských zařízení. Třetí fáze výzkumu byla zaměřena na analýzu dat z dotazníkových šetření na úrovni ČR i jednotlivých krajů a tvorbu interaktivního nástroje pro generování reprezentativních výběrových souborů. Výsledky všech fází výzkumu byly promítnuty do souboru doporučení a návrhu opatření v oblasti zjišťování potřeb škol a školských zařízení. **Všechny výše uvedené výsledky projektu i jednotlivá doporučení jsou podrobně popsány v souhrnné závěrečné zprávě. V této dílčí zprávě jsou uvedeny pro lepší přehlednost výsledky ze šetření ve skupině základních uměleckých škol.**

1 Výsledky šetření ve skupině základních uměleckých škol

Hlavním cílem šetření ve skupině základních uměleckých škol bylo identifikovat **potřeby a bariéry**, které základní umělecké školy vnímají v oblastech souvisejících s **komplexním rozvojem žáka, propojování formálního, uměleckého, zájmového a neformálního vzdělávání a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**. Účelem tohoto šetření nebylo – s ohledem na jeho maximální možný rozsah – popsat komplexně problematiku v dané oblasti, ale **doplnit** již stávající datové zdroje o **chybějící informace** anebo pomoci lépe **nasměrovat navazující**, úžeji zaměřenou **výzkumnou činnost** MŠMT či dalších institucí. Nedílnou součástí dotazníku byla i otevřená otázka, v rámci níž mohli respondenti uvést další podněty a náměty, které souvisí s naplňováním vzdělávacích cílů a měla by na ně být rovněž zaměřena pozornost (viz kapitola 2).

Šetření ve skupině základních uměleckých škol probíhalo na přelomu listopadu a prosince 2022. V rámci tohoto šetření vyplnilo dotazník **415 základních uměleckých škol**, a bylo tak dosaženo míry response ve výši **82 %**. Struktura odpovědí byla rozvržena relativně rovnoměrně i mezi kraji České republiky (viz Obrázek 1.1).

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření základních uměleckých škol

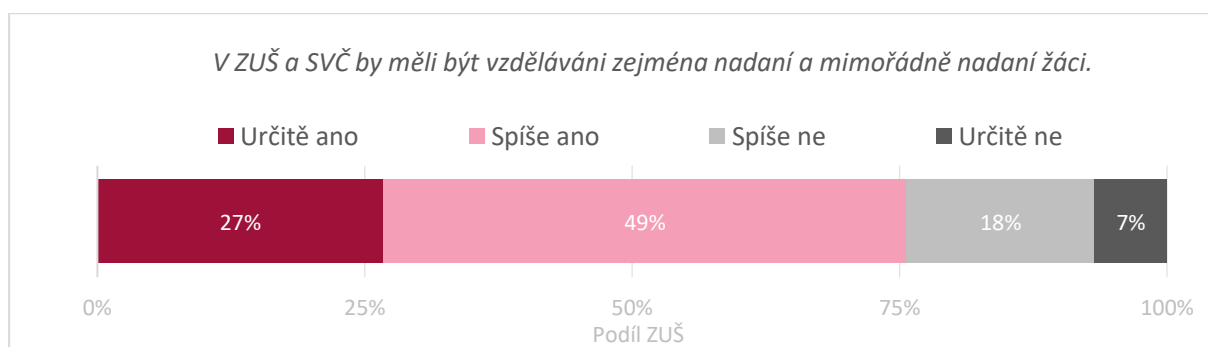

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.1 Komplexní rozvoj žáků a role ZUŠ v této oblasti

Výsledky jednoznačně ukazují, že **základní umělecké školy** hodnotí své postavení jako unikátní s jasným **zacílením na vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků** (76 % základních uměleckých škol, viz Obrázek 1.2). Základní umělecké školy (69 %) se rovněž domnívají, že **mohou mnoho nabídnout ostatním školám** a pomoci jim s nastartováním modernizace výuky (viz Obrázek 1.3). Velmi významnou roli hrají základní umělecké školy dle svého sebehodnocení i v oblasti **snižování nerovností** mezi žáky a kompenzace sociálního či kulturního znevýhodnění (90 % základních uměleckých škol, viz Obrázek 1.4). V kontextu dalších zjištění je však otázkou, nakolik se toto sebehodnocení promítá do činnosti základních uměleckých škol (viz dále).

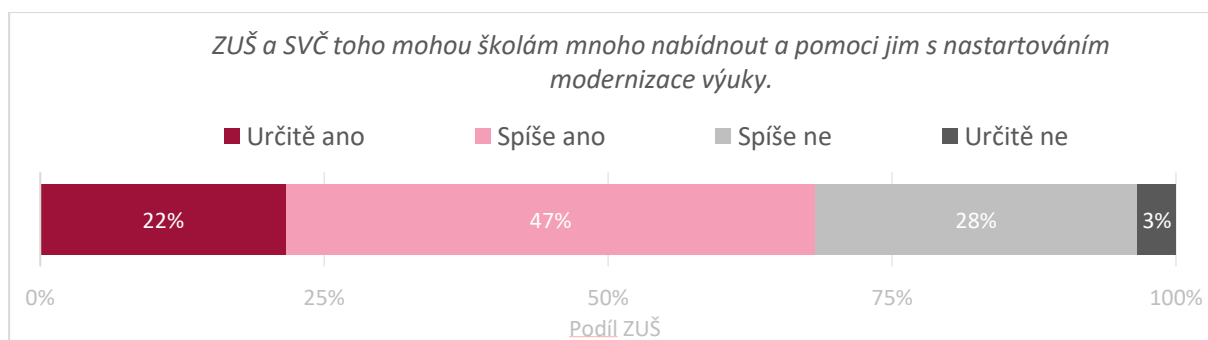
Obrázek 1.2: Postoje ZUŠ k výroku „V ZUŠ a SVČ by měli být vzdělávání zejména nadaní a mimořádně nadaní žáci.“

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jaká je podle Vašeho názoru role zájmového a uměleckého vzdělávání? Označte u jednotlivých výroků míru svého souhlasu či nesouhlasu.“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

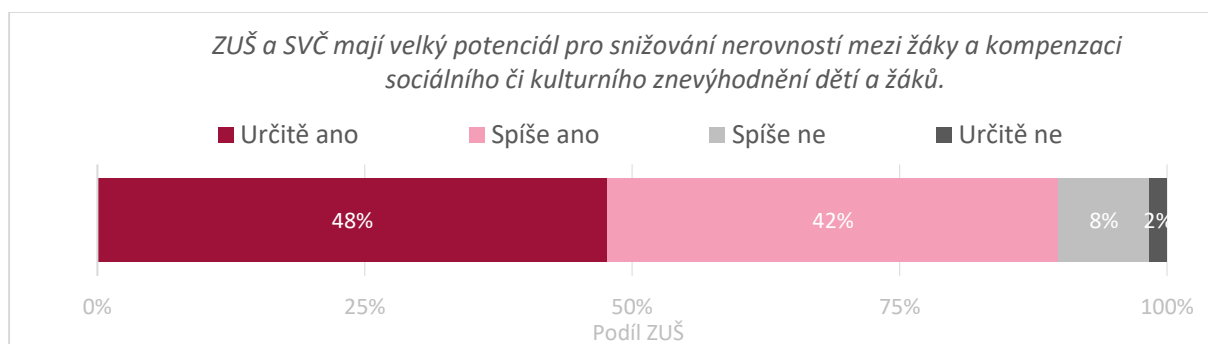
Obrázek 1.3: Postoje ZUŠ k výroku „ZUŠ a SVČ toho mohou školám mnoho nabídnout a pomoci jim s nastartováním modernizace výuky.“

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jaká je podle Vašeho názoru role zájmového a uměleckého vzdělávání? Označte u jednotlivých výroků míru svého souhlasu či nesouhlasu.“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.4: Postoje ZUŠ k výroku „ZUŠ a SVČ mají velký potenciál pro snižování nerovností mezi žáky a kompenzaci sociálního či kulturního znevýhodnění dětí a žáků.“

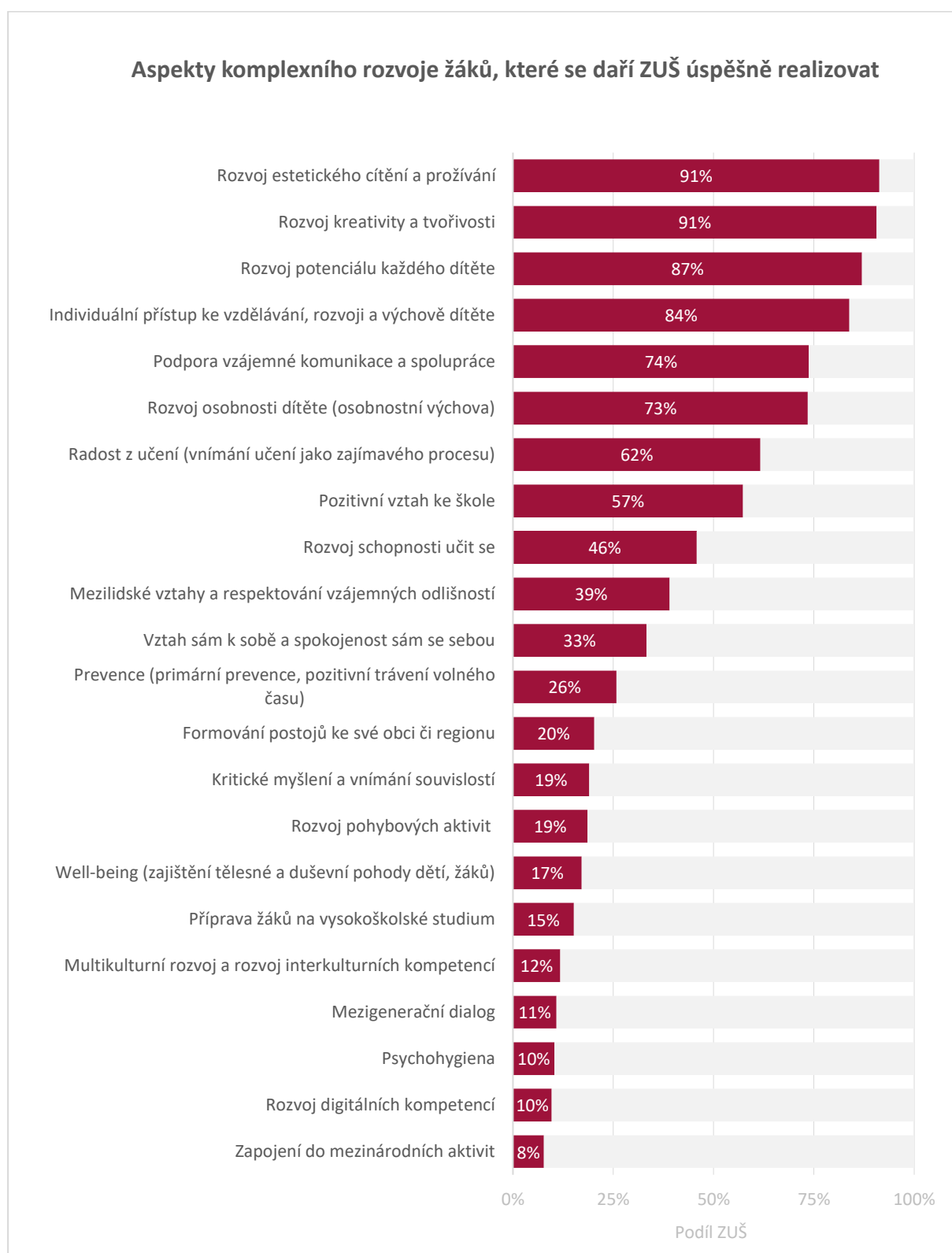

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jaká je podle Vašeho názoru role zájmového a uměleckého vzdělávání? Označte u jednotlivých výroků míru svého souhlasu či nesouhlasu.“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Dílčím cílem šetření ve skupině základních uměleckých škol bylo identifikovat **aspekty komplexního rozvoje žáků**, které se **daří základním uměleckým školám úspěšně realizovat**. Tyto poznatky jsou klíčové zejména pro účely dalšího síťování aktérů ve vzdělávání či pro hledání příkladů nejlepší praxe a inspirace napříč vzdělávací soustavou (a to jak na národní, tak regionální úrovni). Základní umělecké školy jsou v tomto ohledu lídry v oblasti **rozvoje estetického citění a prožívání a rozvoje kreativity a tvořivosti**. Základní umělecké školy kladou důraz na **individuální přístup** ke vzdělávání a **rozvoj potenciálu každého dítěte** a jeho osobnosti. Velmi úspěšné jsou základní umělecké školy podle svého sebehodnocení i v oblasti budování pozitivního vztahu ke škole a radosti z učení (viz Obrázek 1.5). Základní umělecké školy tak mohou být pro řadu škol i dalších aktérů inspirací v rozvoji výše uvedených oblastí, a to i s vědomím rozdílnosti podmínek, za kterých probíhá vzdělávání na základních uměleckých školách a většině běžných škol.

Obrázek 1.5: Aspekty komplexního rozvoje žáků, které se daří ZUŠ úspěšně realizovat

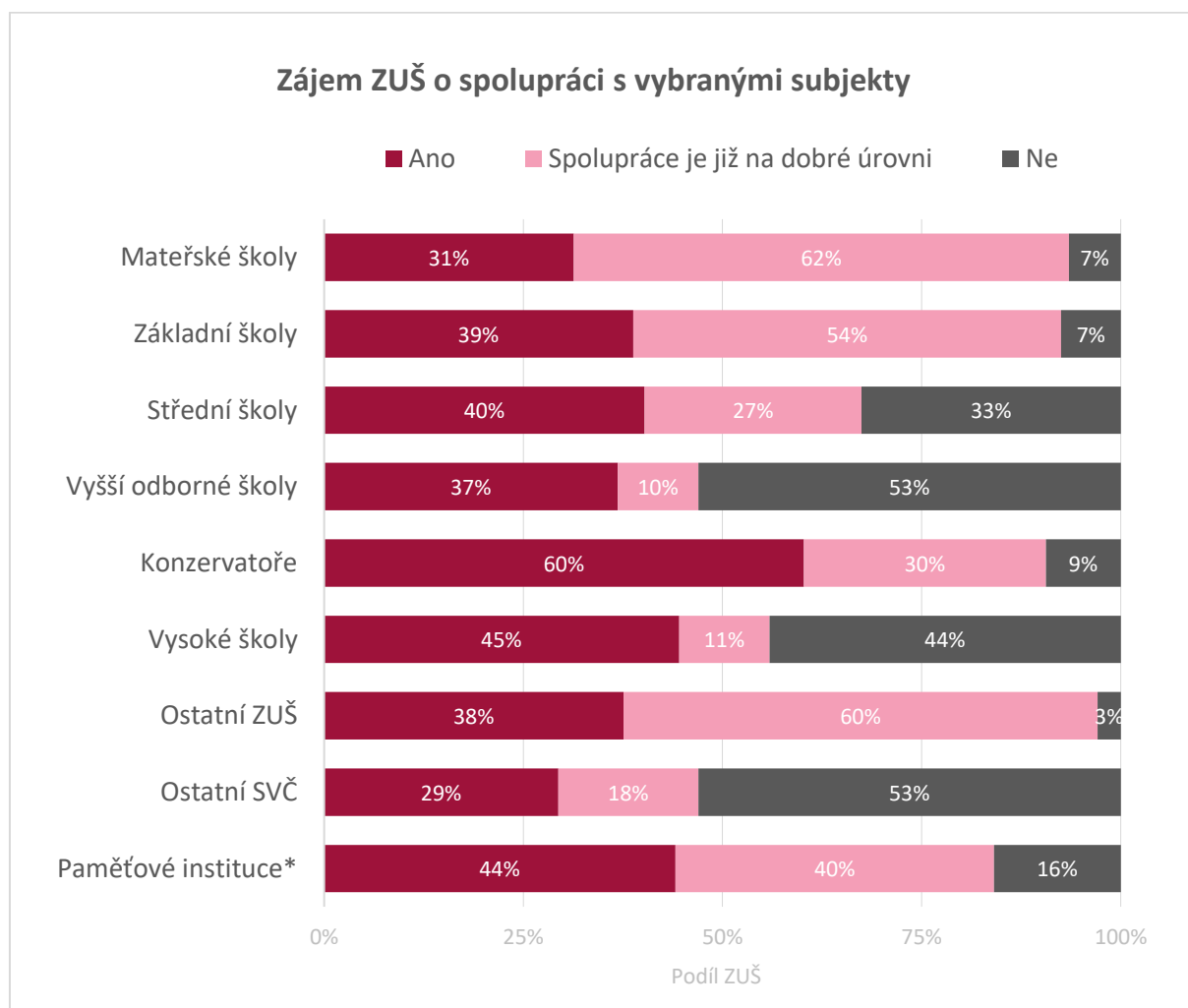
Pozn.: Odpovědi na otázku „Které aspekty související s komplexním rozvojem žáka se Vaší škole/školskému zařízení daří podle Vás úspěšně realizovat? Označte prosím maximálně 10 oblastí.“ * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.2 Spolupráce ZUŠ se školami a dalšími subjekty

Základní umělecké školy spolupracují obvykle se školami, přičemž se primárně orientují na **mateřské školy, základní školy a ostatní základní umělecké školy** (viz Obrázek 1.6). Spolupráci s mateřskými, základními a ostatními základními uměleckými školami je na dobré úrovni podle více než poloviny základních uměleckých škol. **Nevyužitý potenciál** spolupráce je patrný zejména u **konzervatoří**, se kterými by spolupráci rozvíjelo 60 % základních uměleckých škol. Vysoký zájem o větší spolupráci projevily základní umělecké školy i vůči **vysokým školám** (45 % základních uměleckých škol) a **paměťovým institucím** (44 %).

Obrázek 1.6: Zájem ZUŠ o spolupráci s vybranými subjekty

Pozn.: Odpovědi na otázku „Měli byste zájem o větší spolupráci s vybranými subjekty z hlediska propojování neformálního (uměleckého a zájmového) a formálního vzdělávání? Označte prosím všechny typy subjektů, s nimiž byste chtěli rozvíjet spolupráci.“ N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Rozsah spolupráce mezi základními uměleckými školami a školami se liší podle druhu škol (viz Obrázek 1.7). **Drtivá většina základních uměleckých škol nabízí své aktivity** (aktivně či pasivně) zejména **v mateřských a základních školách**. Mezi obvyklé oblasti spolupráce patří rovněž **pořádání společných programů a akcí** (49 % základních uměleckých škol ve spolupráci s mateřskými školami, resp. 64 % ve spolupráci se základními školami) a další **rozvoj talentů identifikovaných ve školách** (49 % základních uměleckých škol ve spolupráci s mateřskými školami, resp. 63 % ve spolupráci se základními školami).

Nevyužitý potenciál z hlediska spolupráce základních uměleckých škol s mateřskými, základními a středními školami je zejména v oblasti **společné projektové výuky, společných mezinárodních projektů a uznávání vzdělávacích výstupů/výsledků** získaných na základních uměleckých školách ze strany ostatních škol.

Obrázek 1.7: Oblasti spolupráce ZUŠ s mateřskými, základními a středními školami

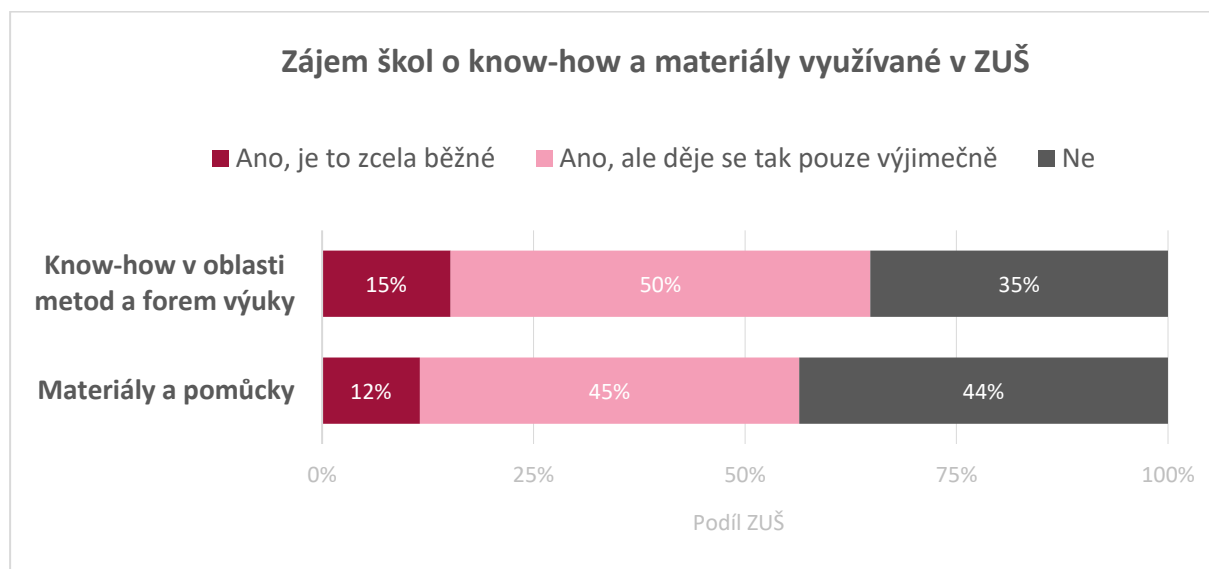
Oblasti spolupráce ZUŠ se školami	Spolupráce ZUŠ s daným druhem škol:			
	Mateřské školy	Základní školy	Střední školy	Se žádnou školou
Nabídka aktivit ZUŠ ve školách	86%	90%	31%	3%
Aktivní představování aktivit ZUŠ žákům	87%	80%	15%	6%
Společné programy a akce	49%	64%	23%	25%
Další rozvoj talentů identifikovaných ve školách	49%	63%	20%	27%
Nastavování nabídky kroužků/kurzů/programů/oborů	37%	45%	13%	50%
Společná projektová či jiná výuka	16%	21%	9%	70%
Sdílené využívání prostor a sportovišť (vč. vybavení)	15%	46%	9%	47%
Podpora vrstevnického učení	10%	30%	8%	66%
Uznávání vzdělávacích výstupů/výsledků ZUŠ na školách	7%	27%	26%	59%
Společné mezinárodní projekty, mobility	2%	7%	7%	90%

Pozn.: Odpovědi na otázku „Spolupracovali jste v posledních 12 měsících s alespoň jednou školou (mateřskou, základní, střední atp.) v následujících oblastech?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Nadpoloviční **většina základních uměleckých škol** (69 %) se domnívá, že základní umělecké školy **mohou ostatním školám mnoho nabídnout a pomoci jim s nastartováním modernizace výuky**. Výsledky šetření však ukazují, že **zájem ze strany škol o know-how** v oblasti metod a forem výuky zaznamenalo 65 % základních uměleckých škol, **běžně** se tak však děje pouze v případě **15 % základních uměleckých škol**. Zájem o **materiály a pomůcky** používané základními uměleckými školami projevily ostatní školy v 57 % případů, běžně se tak však děje pouze u **12 % základních uměleckých škol** (viz Obrázek 1.8). V této oblasti je proto v tuto chvíli velký prostor pro rozvoj spolupráce mezi uměleckým a formálním vzděláváním.

Obrázek 1.8: Zájem škol o know-how a materiály základních uměleckých škol

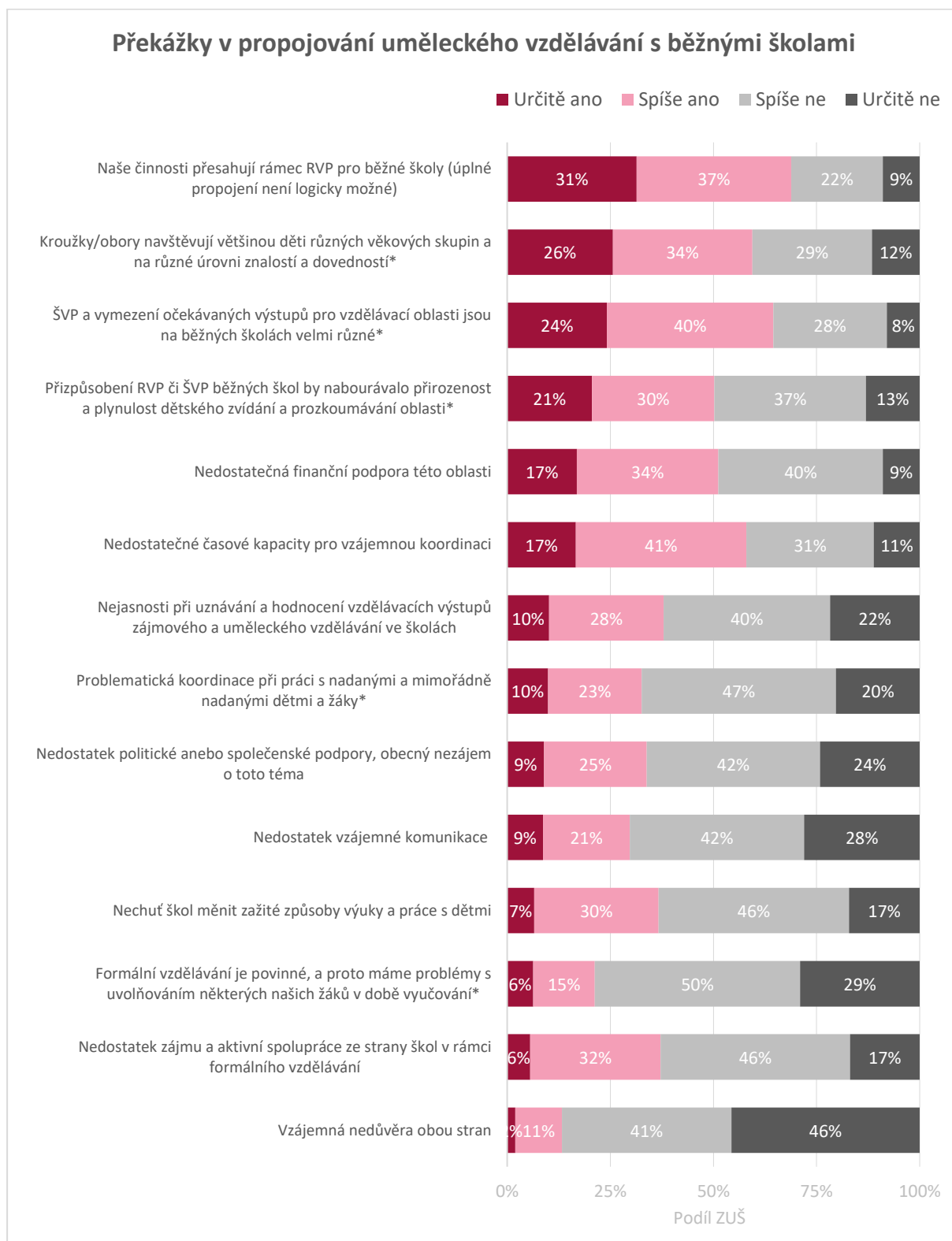
Pozn.: Odpovědi na otázku „Mají školy (mateřské, základní, střední) zájem o Vaše know-how v oblasti metod a forem výuky, které využíváte ve Vaší instituci? Mají běžné školy zájem o materiály a pomůcky, které používáte v rámci výuky ve Vaší instituci?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro reálné zlepšení situace v oblasti spolupráce mezi jednotlivými aktéry je nezbytné v první fázi identifikovat **bariéry**, které obě strany v dané oblasti vnímají. Základní umělecké školy vnímají jako klíčové aspekty bránící většímu rozvoji spolupráce se školami zejména **nedostatečnou finanční podporu** této oblasti a **nedostatečné časové kapacity**. V menší míře základní umělecké školy vnímají bariéry na straně škol, ať už v oblasti koordinace, komunikace či neochoty měnit zažitě způsoby výuky a práce s dětmi. Z hlediska **propojování či návaznosti rámcových i školních vzdělávacích programů** vidí základní umělecké školy pouze **omezený prostor pro spolupráci** se školami, což do velké míry odráží specifika uměleckého vzdělávání (viz Obrázek 1.9).

Pro zlepšení spolupráce mezi základními uměleckými školami a ostatními školami je podle základních uměleckých škol nutné zejména **zvýšit finanční podporu** této oblasti, zohlednit tuto spolupráci ve financování škol, zaměřit se na **další vzdělávání** pracovníků základních uměleckých škol a posílit **metodickou podporu** všech aktérů (viz Obrázek 1.10). Pro úplnost je nezbytné doplnit, že je nezbytné **zaměřit pozornost na obě strany** případné spolupráce (tzn. na základní umělecké školy i na školy samotné).

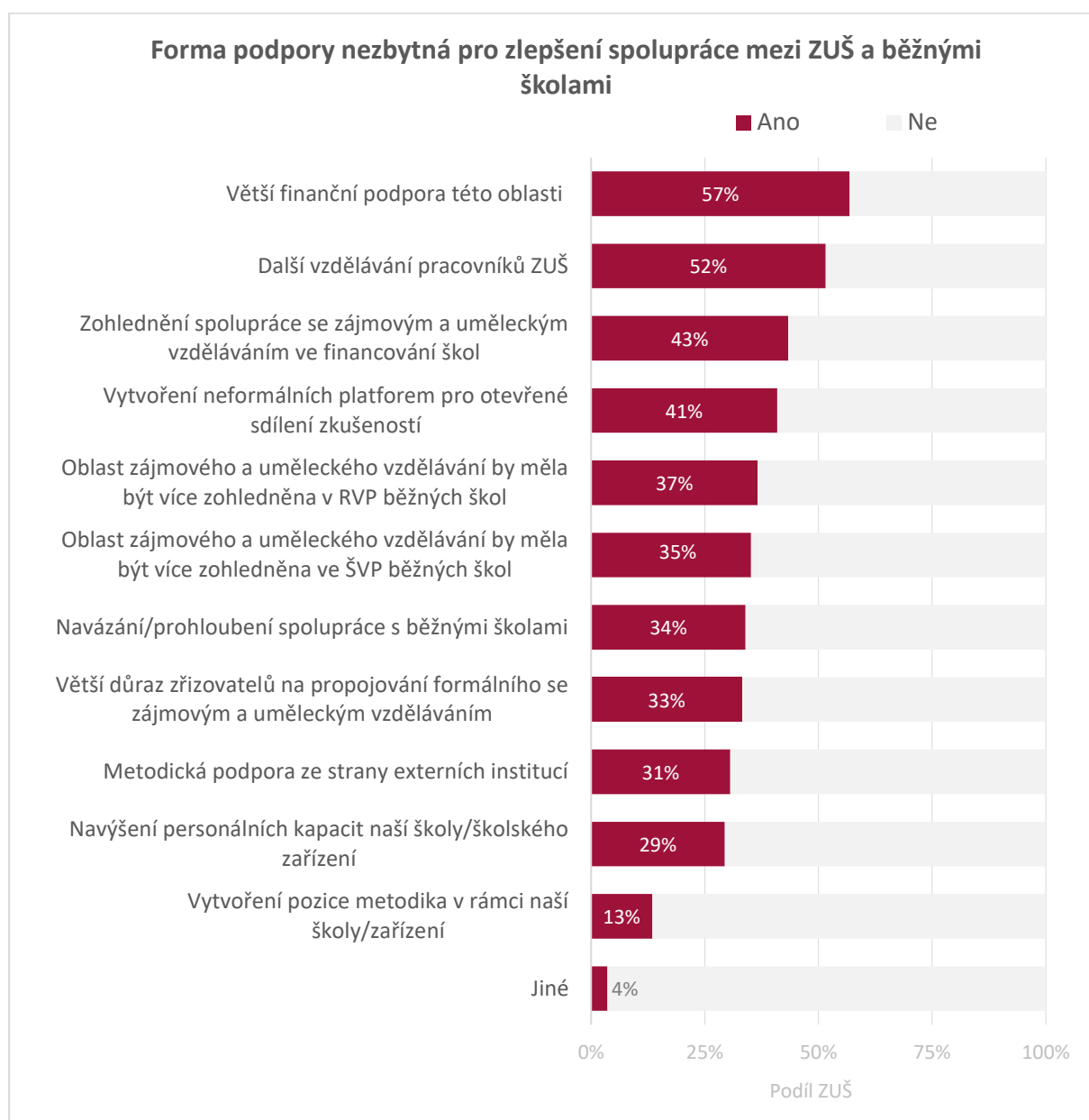
Obrázek 1.9: Překážky v propojování uměleckého a formálního vzdělávání z pohledu ZUŠ

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jsou pro Vás následující položky překážkou v propojování zájmového/uměleckého vzdělávání s formálním vzděláváním?“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.10: Forma podpory nezbytná pro zlepšení spolupráce mezi ZUŠ a školami

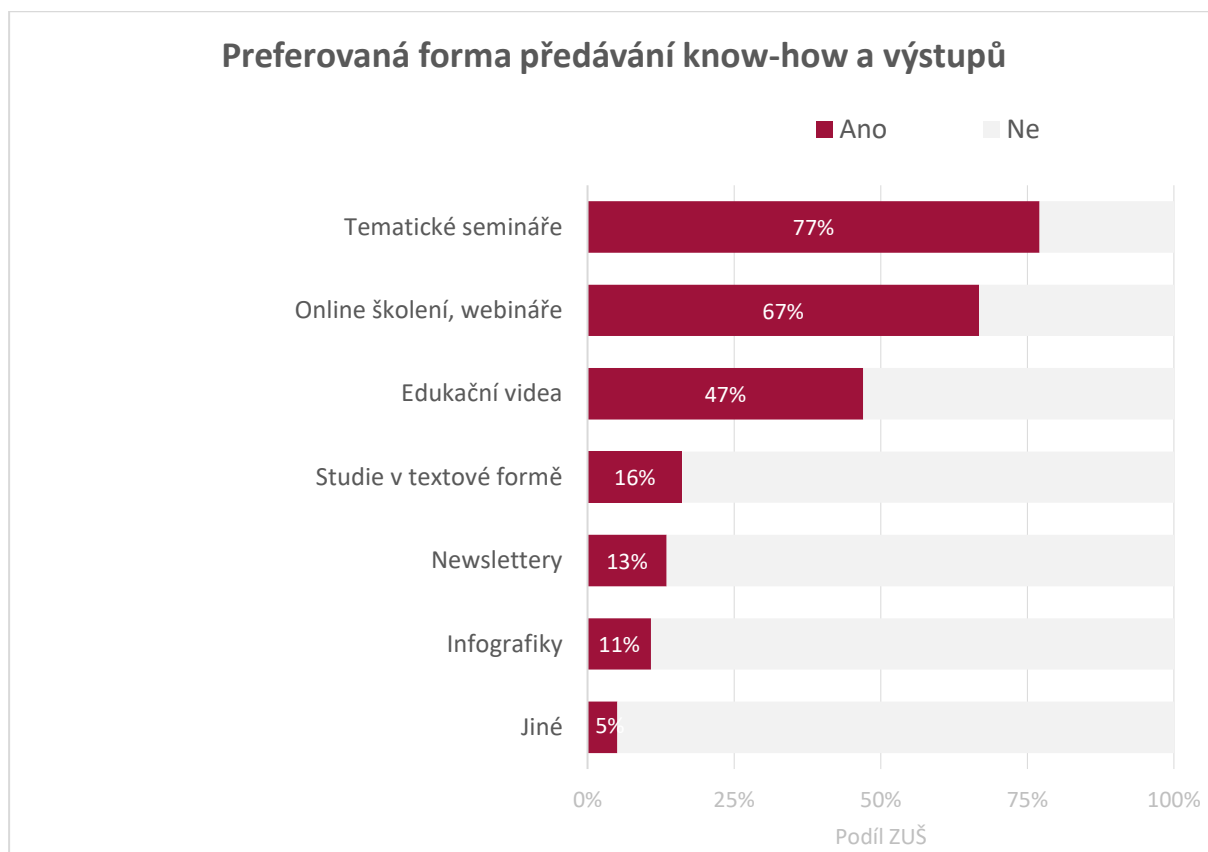
Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formy podpory byste nejvíce uvítali, aby došlo ke zlepšení spolupráce mezi Vaší institucí a školami (tzn. subjekty ve formálním vzdělávání)? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaši školu/zařízení platí.“ N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

V případě metodické podpory a předávání informací je esenciální způsob předávání těchto informací, neboť nevhodně zvolený způsob neumožní příjemcům vytěžit maximum informačního potenciálu, případně příjemce nadměrně zatíží či zahltí. Z tohoto důvodu bylo zjišťováno, jakou formu předávání výstupů ve vazbě na zkoumanou problematiku (tj. oblast spolupráce s ostatními školami) preferují základní umělecké školy. Základní umělecké školy obecně preferují **předávání know-how a výstupů zejména ve formě tematických seminářů, online školení, webinářů a edukačních**

videí. Základní umělecké školy rovněž uváděly nad rámec dotazníku i další vhodné formy předávání informací, a to zejména **workshopy, diskusní fóra, kolokvia či sdílenou výuku a stínování.** Méně preferovanými formami jsou zejména tradiční, statické výstupy – ať už v podobě výstupů v textové podobě, newsletterů či infografik (viz Obrázek 1.11).

Obrázek 1.11: Preferovaná forma předávání know-how a výstupů podle ZUŠ

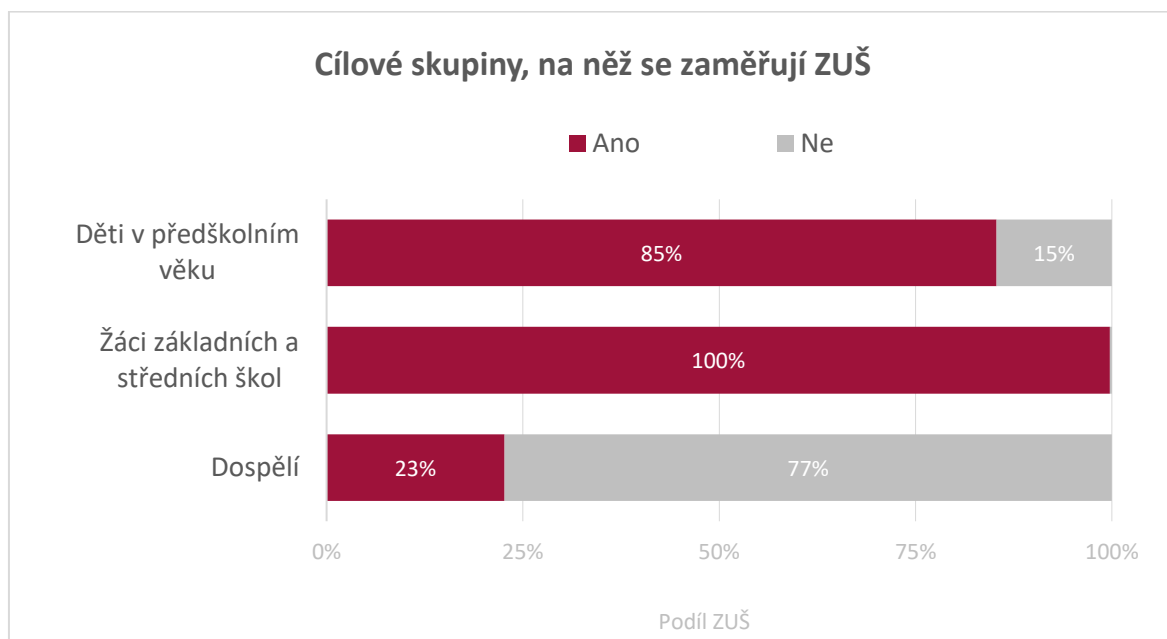
Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu předávání know-how a výstupů v oblasti propojování formálního a zájmového/uměleckého vzdělávání (např. od MŠMT) byste nejvíce preferovali? Vyberte všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.3 Cílové skupiny a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Všechny základní umělecké školy zaměřují svou pozornost **primárně na cílovou skupinu v podobě žáků základních a středních škol**, 85 % se potom věnuje i **dětem v předškolním věku.** Pouze necelá čtvrtina (23 %) základních uměleckých škol vzdělává i dospělou populaci (viz Obrázek 1.12).

Obrázek 1.12: Cílové skupiny, na něž se zaměřují ZUŠ

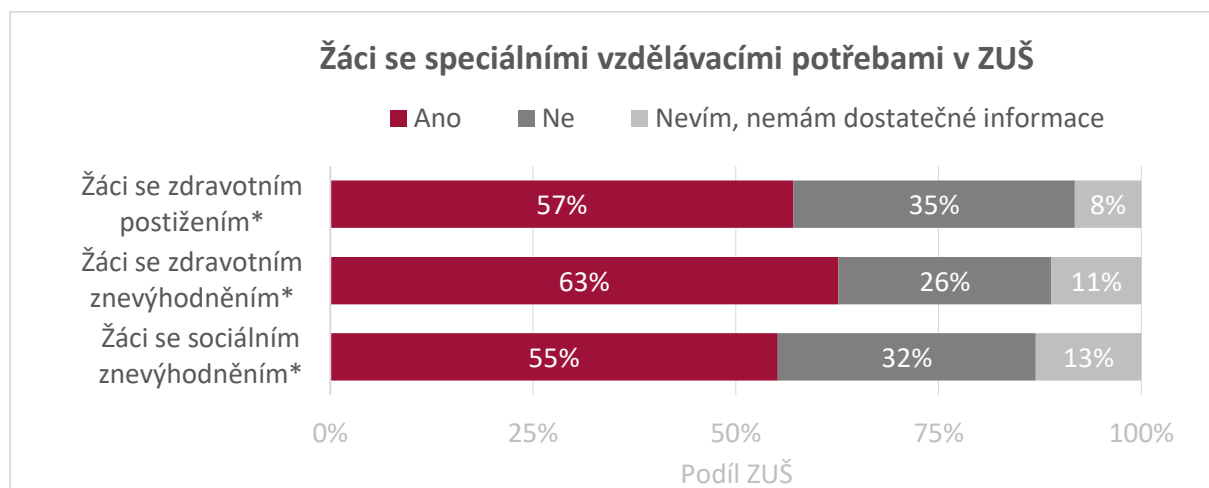
Pozn.: Odpovědi na otázku „Na jaké cílové skupiny se zaměřujete? Označte všechny relevantní možnosti.“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Zkušenosti se vzděláváním žáků se zdravotním postižením vykazalo 57 %, se žáky se zdravotním znevýhodněním 63 % a se žáky se sociálním znevýhodněním 55 % základních uměleckých škol (viz Obrázek 1.13).

Připravenost základních uměleckých škol na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se velmi liší po materiální i technické stránce (viz Obrázek 1.14-Obrázek 1.26). Obecně lze říci, že **nejnižší úroveň připravenosti** identifikovaly základní umělecké školy **z hlediska vzdělávání žáků se zrakovým, sluchovým či tělesným postižením**. Ve skupině sociálně znevýhodněných žáků byla zjištěna nižší míra připravenosti na vzdělávání žáků z cizojazyčného prostředí – z hlediska materiálního vybavení hodnotí připravenost jako neuspokojivou 17 % základních uměleckých škol, z hlediska technického potom 11 % základních uměleckých škol.

Obrázek 1.13: Zkušenosti ZUŠ se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

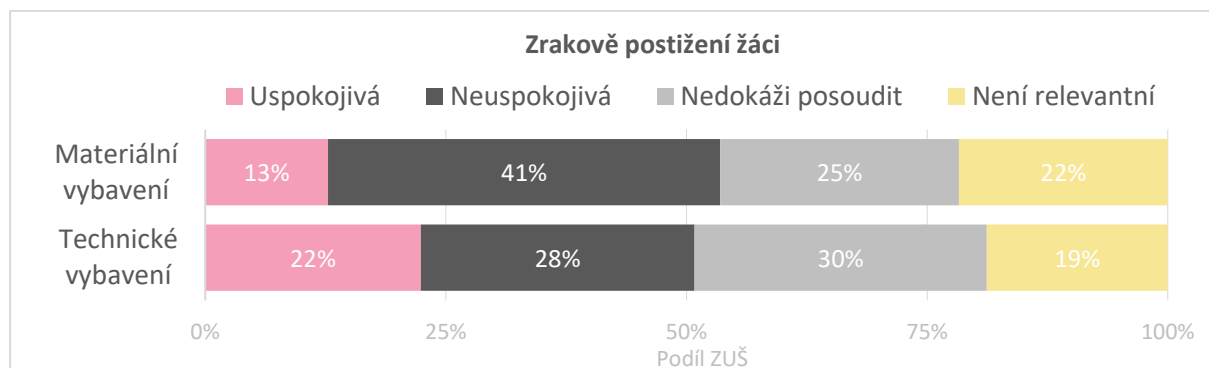

Pozn.: Odpovědi na otázku „Navštěvují Vaši školu/zařízení v současné době žáci se speciálními vzdělávacími potřebami? U jednotlivých kategorií prosím zvolte odpověď, která platí pro Vaši školu/zařízení u dané kategorie žáků.“ * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

U hodnocení připravenosti na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami byla ze strany základních uměleckých škol často **ve velké míře volena odpověď „není relevantní“**. Motivaci k volbě této odpovědi nelze na základě dostupných dat přesně stanovit a je otázkou, zda je relevance hodnocena na základě aktuální situace (např. kdy žáci s danou potřebou nemají zájem o vzdělávání na základní umělecké škole z vlastní vůle) či na základě názoru, že vzdělávání dané skupiny žáků není na základních uměleckých školách možné (a je jejich vzdělávání tedy omezováno de facto již na vstupu ze strany škol). Tato oblast je vhodným **námětem pro budoucí výzkum** zaměřený na problematiku vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na základních uměleckých školách.

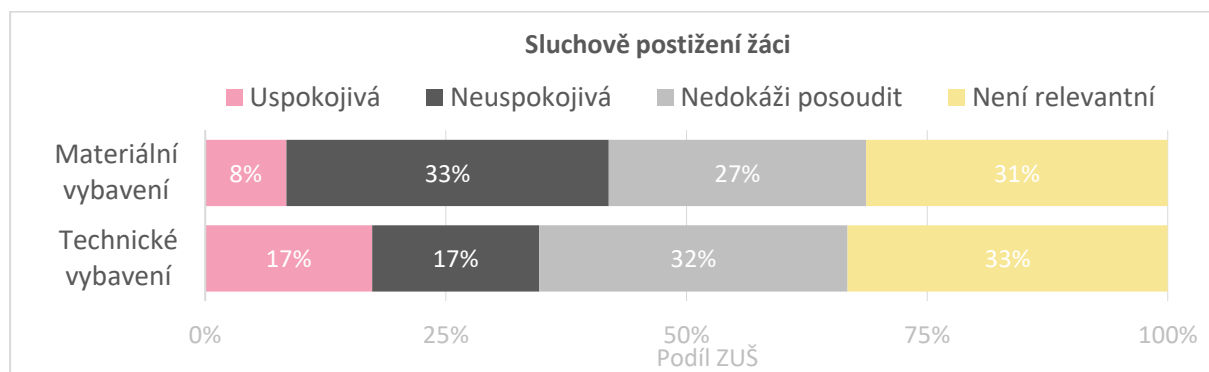
Obrázek 1.14: Připravenost ZUŠ na vzdělávání zrakově postižených žáků

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

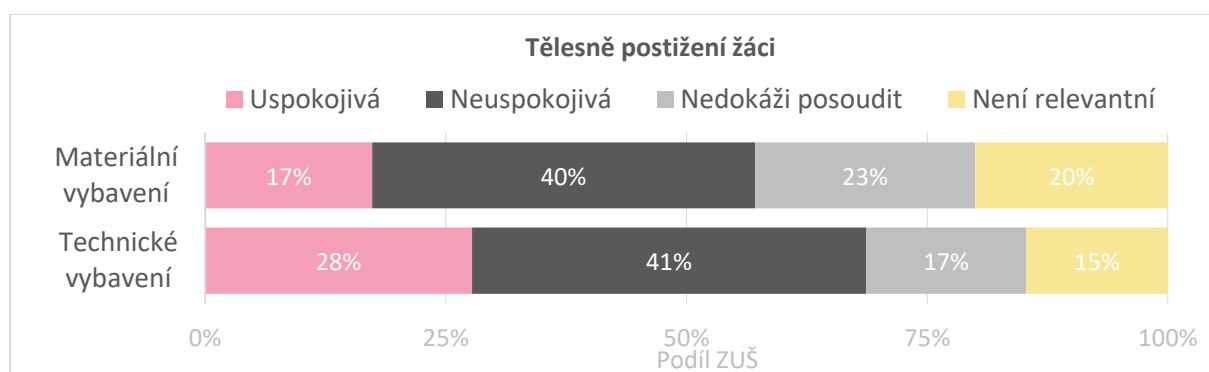
Obrázek 1.15: Připravenost ZUŠ na vzdělávání sluchově postižených žáků

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

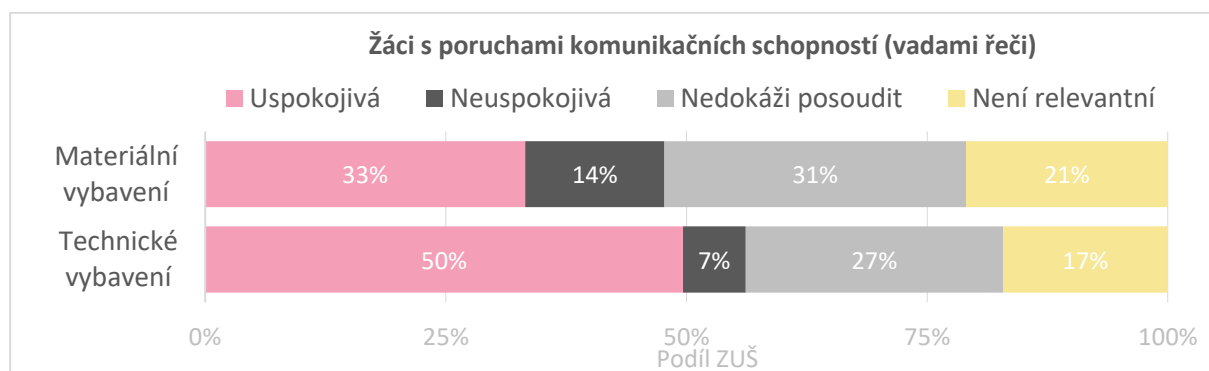
Obrázek 1.16: Připravenost ZUŠ na vzdělávání tělesně postižených žáků

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

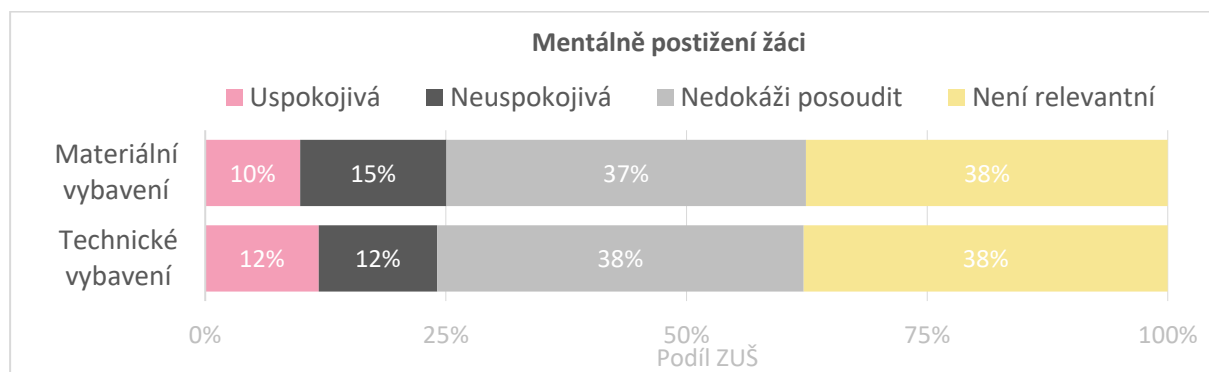
Obrázek 1.17: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s poruchami komunikačních schopností (vadami řeči)

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

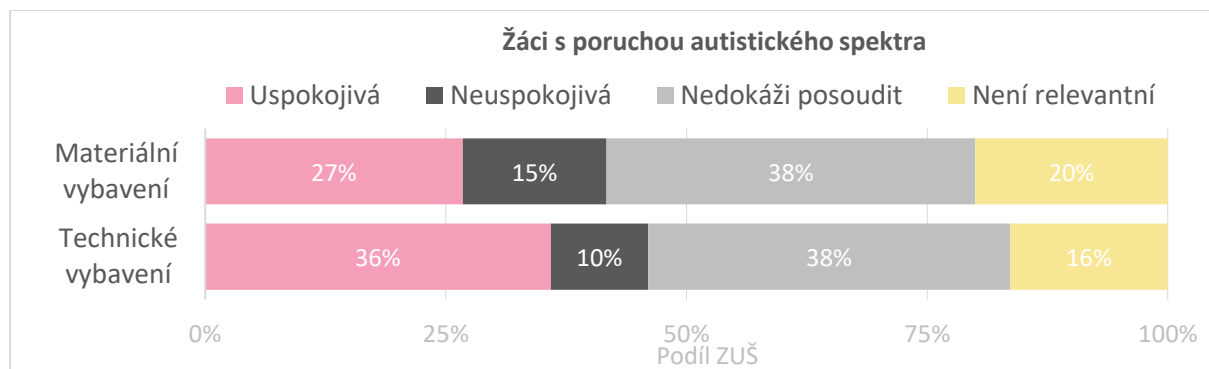
Obrázek 1.18: Připravenost ZUŠ na vzdělávání mentálně postižených žáků

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

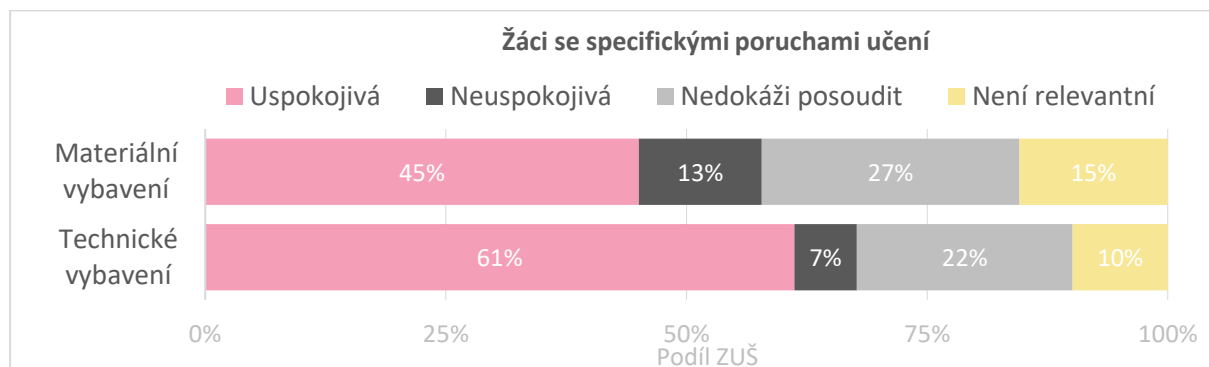
Obrázek 1.19: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s poruchou autistického spektra

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

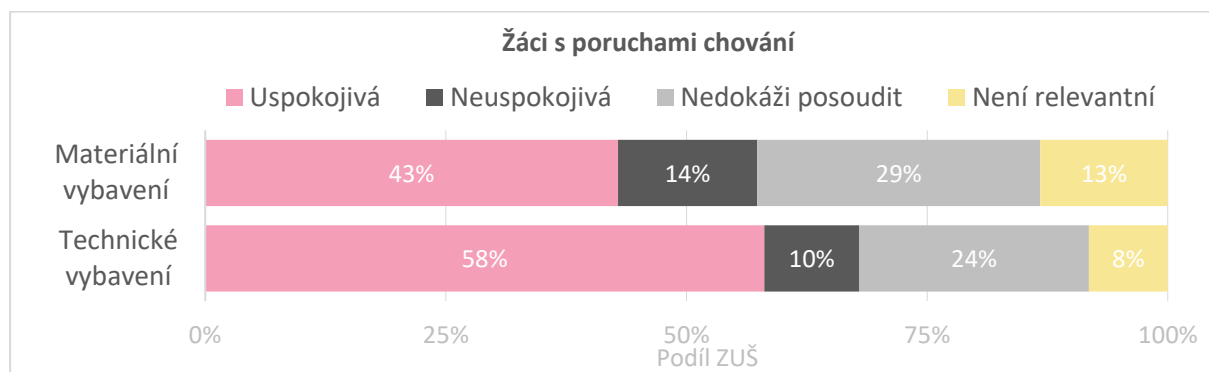
Obrázek 1.20: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

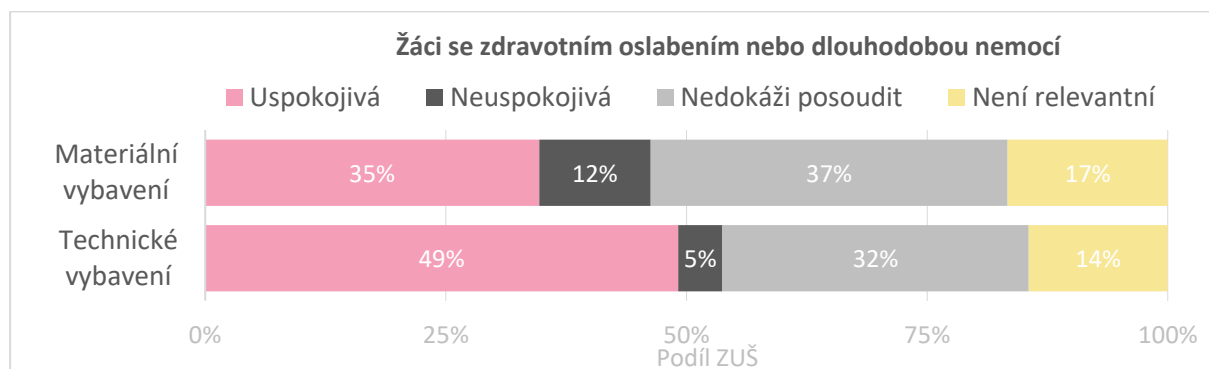
Obrázek 1.21: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s poruchami chování

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

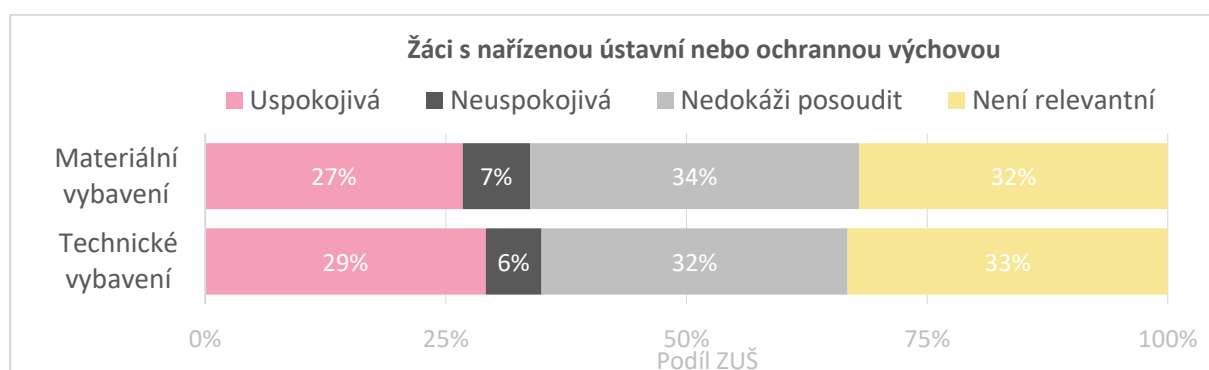
Obrázek 1.22: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků se zdravotním oslabením nebo dlouhodobou nemocí

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

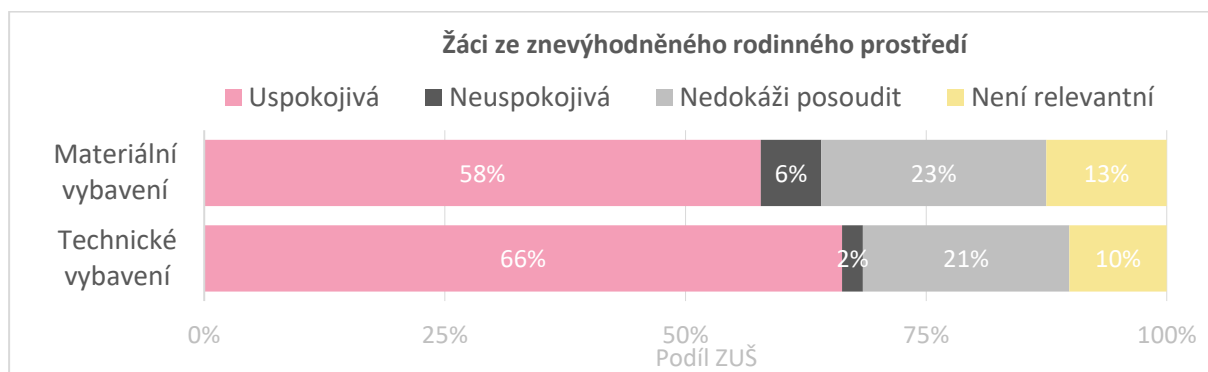
Obrázek 1.23: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

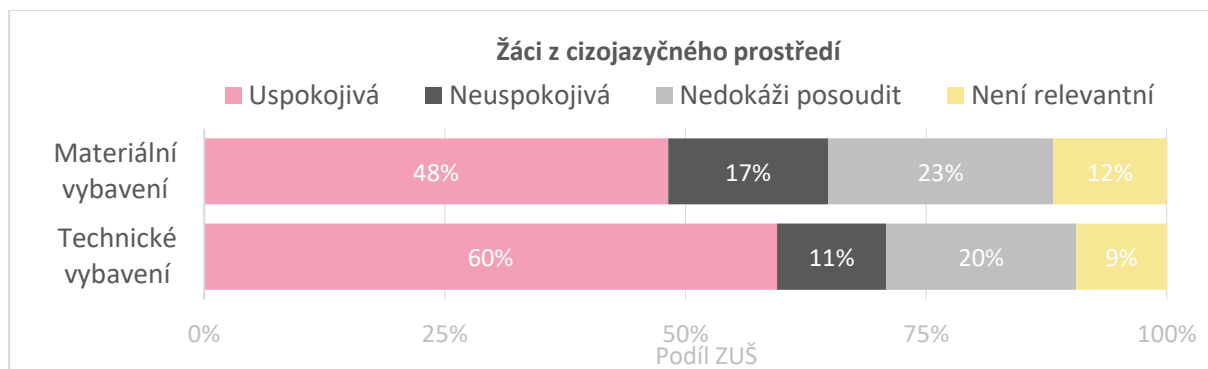
Obrázek 1.24: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků ze znevýhodněného rodinného prostředí

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

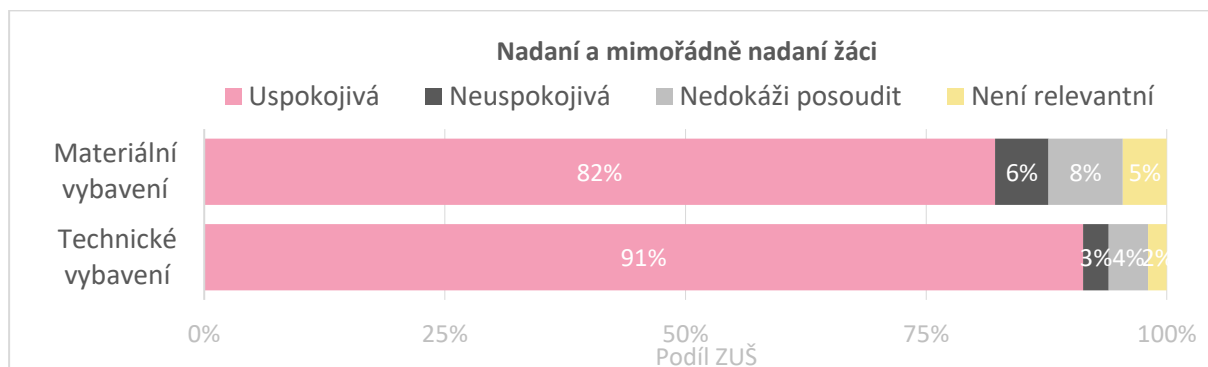
Obrázek 1.25: Připravenost ZUŠ na vzdělávání žáků z cizojazyčného prostředí

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.26: Připravenost ZUŠ na vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků

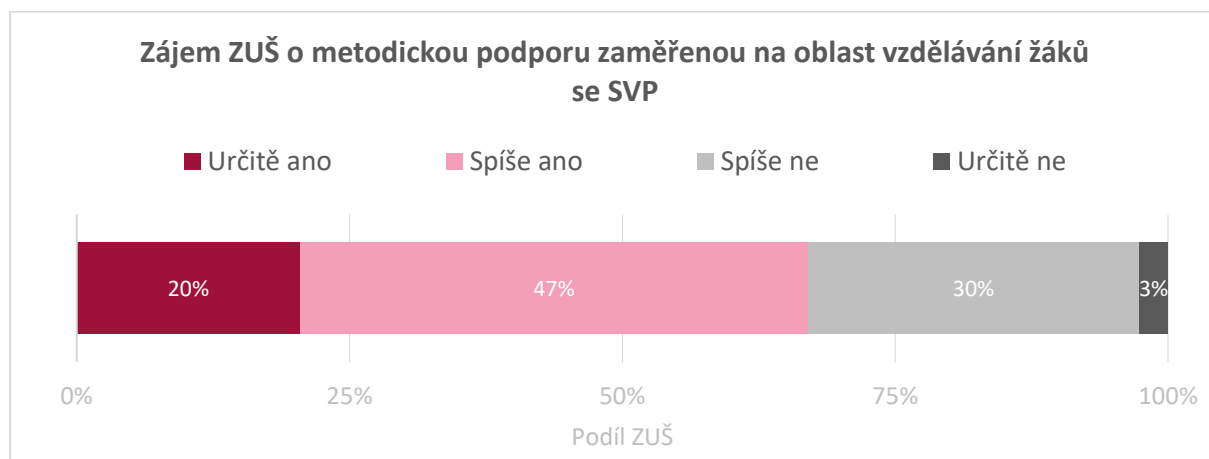

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste zhodnotili materiálně-technickou připravenost Vaší školy/zařízení pro vzdělávání vybraných skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

V souvislosti se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami **většina základních uměleckých škol** (67 %) projevila **zájem o metodickou podporu** zaměřenou na práci s těmito žáky (viz Obrázek 1.27).

Obrázek 1.27: Zájem ZUŠ o metodickou podporu zaměřenou na oblast vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

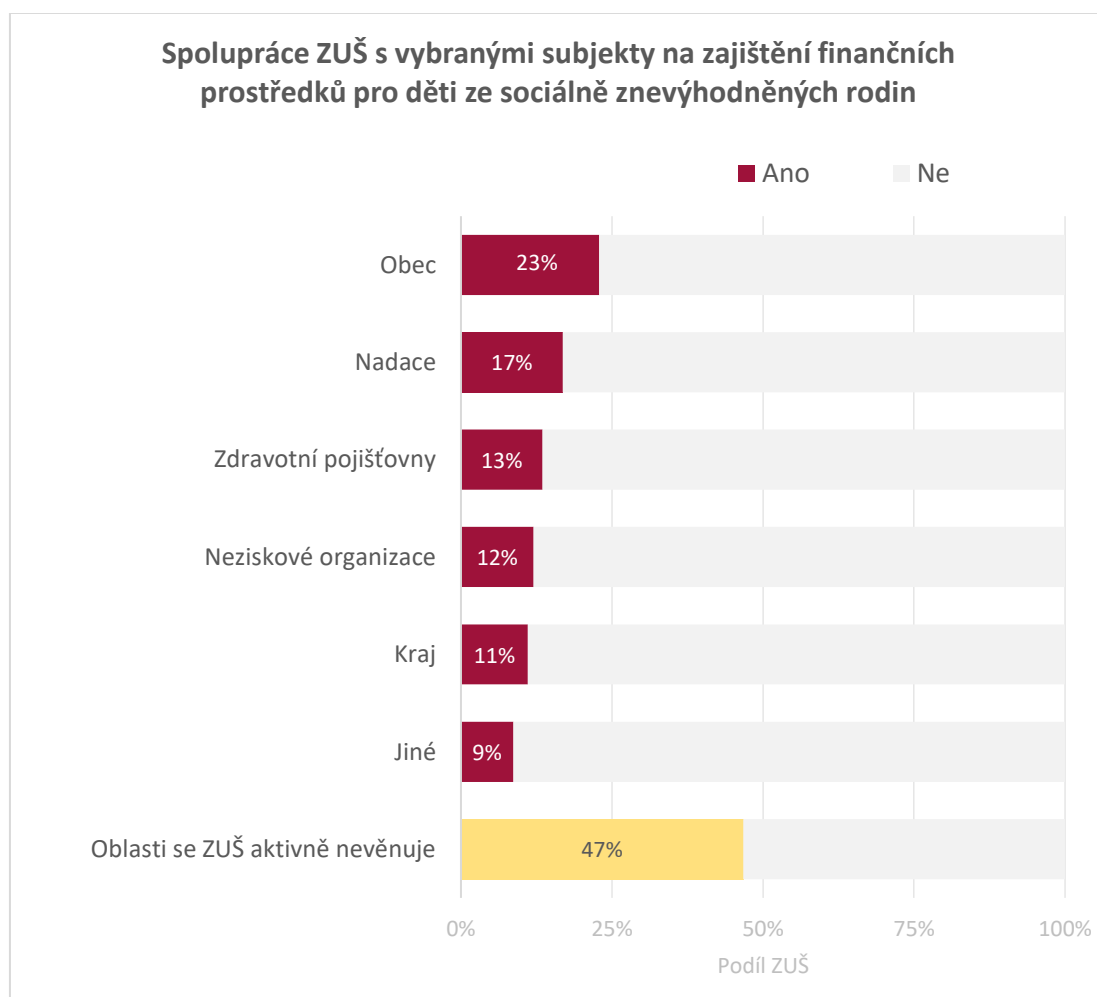

Pozn.: Odpovědi na otázku „Měla by Vaše škola/zařízení zájem o metodickou podporu zaměřenou na oblast vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z výsledků uvedených výše vyplývá, že **žáci se sociálním znevýhodněním navštěvují minimálně každou druhou základní uměleckou školu**. Z tohoto důvodu byl zjišťován i rozsah aktivity základních uměleckých škol v oblasti **zajištění finančních prostředků** na úhradu školného pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Více než polovina (**53 %**) **základních uměleckých škol spolupracuje s alespoň jedním externím subjektem** s cílem zajistit finanční prostředky na úhradu školného. Základní umělecké školy spolupracují v této oblasti nejčastěji s obcemi (23 % základních uměleckých škol), nadacemi (17 %) a zdravotními pojišťovnami. S krajem (častým zřizovatelem) spolupracuje pouze 11 % základních uměleckých škol. V souvislosti s touto oblastí je nutné doplnit, že **47 % základních uměleckých škol se této oblasti nevěnuje** (viz Obrázek 1.28).

Obrázek 1.28: Spolupráce ZUŠ s vybranými subjekty na zajištění finančních prostředků pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí

Pozn.: Odpovědi na otázku „Spolupracujete s některou institucí na zajištění finančních prostředků určených na úhradu ceny kroužků/kurzů/táborů pro děti ze sociálně znevýhodněných rodin, které nemají prostředky na úhradu? Označte všechny relevantní možnosti.“. N=415.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.4 Analýza výsledků podle krajů

Výsledky v dělení podle krajů jsou v interaktivní formě dostupné na webu datapaq.cz.

2 Další náměty a potřeby základních uměleckých škol

V rámci dotazníkového šetření mohly základní umělecké školy v otevřených otázkách doplnit své odpovědi rozšiřujícím komentářem anebo uvést **další podněty a náměty** nad rámec témat pokrytých v dotazníku. Tuto možnost využilo **17 % základních uměleckých škol**, které se zúčastnily dotazníkového šetření. Z otevřených odpovědí je patrné, že v prostředí základních uměleckých škol **rezonuje několik dalších témat**, která souvisí zejména s reformami vzdělávací soustavy a postavením základních uměleckých škol ve vzdělávací soustavě. Tato témata považují základní umělecké školy za důležitá, a proto by jim měli relevantní aktéři ve vzdělávací politice věnovat zvýšenou pozornost.

Témata, která základní umělecké školy považují v současné době za důležitá a věnovaly se jim v otevřených odpovědích v rámci dotazníkového šetření, uvádí následující tabulka.

Tabulka 2.1: Další náměty a potřeby základních uměleckých škol uváděné v dotazníkovém šetření

PERSONÁLNÍ POLITIKA:
<ul style="list-style-type: none">• Nedostatečné personální kapacity• Otevření diskuse o financování specializovaných a podpůrných pozic (např. asistenti pedagoga) pro potřeby žáků vybraných oborů základních uměleckých škol
PODPORA PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI:
<ul style="list-style-type: none">• Obecná metodická podpora v oblasti práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami• Práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky• Otevření diskuse o vzdělávání žáků se zdravotním postižením ve vazbě na očekávané výstupy
VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ, METODICKÁ PODPORA A SDÍLENÍ DOBRÉ PRAXE:
<ul style="list-style-type: none">• Větší nabídka kvalitních vzdělávacích akcí zaměřených na didaktiku předmětů v uměleckých oborech• Větší podpora sdílení zkušeností a dobré praxe s relevantními subjekty• Nezbytnost psychologické podpory pro pracovníky základních uměleckých škol
FINANCOVÁNÍ ZUŠ:
<ul style="list-style-type: none">• Otevření diskuse o nastavení systému financování základních uměleckých škol• Zohlednění specifik základních uměleckých škol ve výzvách připravovaných v rámci evropských programů/fondů• Nedostačující prostory, vybavení a zařízení základních uměleckých škol

VZDĚLÁVACÍ POLITIKA:

- Potřeba **systematické koncepce školství** zohledňující roli uměleckého vzdělávání
- **Spolupráce mezi formálním, uměleckým, zájmovým a neformálním vzděláváním** zohledňující specifika a role jednotlivých aktérů
- Otevření diskuse o systémových změnách, které podpoří spolupráci mezi relevantními subjekty, a bariérách, které spolupráci v současné době brání
- Důležitost uměleckého vzdělávání pro **rozvoj osobnosti**

OBLASTI PODPORY ze strany MŠMT, krajů, obcí a dalších subjektů:

- Větší podpora **soutěží** pořádaných základními uměleckými školami ze strany MŠMT
- Otevření diskuse o roli zákonných zástupců (např. z hlediska zamlčování SVP)
- Otevření diskuse o kapacitních možnostech ZUŠ v jednotlivých krajích
- Zřízení **katalogu nabídky a poptávky vybraných pozic** (zejména kvalitních pedagogů z uměleckého prostředí)

Příloha – Metodologie šetření ve skupině ZUŠ

Ve skupině základních uměleckých škol byl připraven dotazník, který byl zaměřen na prioritní témata stanovená na základě mapování potřeb stakeholderů¹. S ohledem na maximální rozsah dotazníku (30 minut) bylo v tomto dotazníku po dohodě s MŠMT vypuštěno téma *T31 Snižování administrativní zátěže škol*, aby nedocházelo k přetížení respondentů.

Plošné šetření ve skupině základních uměleckých škol bylo **zahájeno 11. 11. 2022**. **Oslovení respondentů** bylo provedeno **ze strany MŠMT** (e-mailem). Přístup respondentů k individuálním odkazům na elektronický dotazník byl zajištěn prostřednictvím systému pro sběr dat v gesci MŠMT. Termín pro vyplnění dotazníku byl stanoven ze strany MŠMT na 16. 11. 2022.

Během plošného šetření byla průběžně sledována response. Na základě vyhodnocení výsledků z hlediska rozsahu získaných odpovědí byla 16. 11. 2022 rozeslána ze strany MŠMT **urgence formou datové zprávy** s prodlouženým termínem pro odeslání odpovědi **do 22. 11. 2022**. Forma datové zprávy byla zvolena s ohledem na enormně **nízkou response** (obecně i ve srovnání s ostatními aktuálně probíhajícími šetřeními), která byla způsobena **výpadky systému pro sběr dat v gesci MŠMT**. Respondenti se z důvodu výpadků tohoto systému (v trvání několika dní) nemohli přihlásit do systému pro sběr dat, tzn. neměli přístup k individuálnímu dotazníku. S ohledem na tyto technické potíže bylo ze strany MŠMT přistoupeno k druhé urgenci, která byla rozeslána 23. 11. 2022 s posunutým termínem do 27. 11. 2022.

Po tomto termínu byl ponechán ještě časový prostor pro vyplnění dotazníku ze strany respondentů, kteří se potýkali s různými technickými potížemi anebo byli v době hlavního sběru nepřítomni a projevíli zájem o účast na šetření. Dne 4. 12. 2022 byla uzavřena možnost pro odeslání dotazníku ze strany respondentů a byla vygenerována hrubá data ze šetření ve skupině základních uměleckých škol.

Míra response dosažená v rámci šetření základních uměleckých škol činila **82 %** (viz následující tabulka).

¹ Za účelem snížení zátěže respondentů byl připraven společný dotazník pro základní umělecké školy a střediska volného času.

Tabulka I: Míra response ve skupině ZUŠ podle krajů

Kraj	Počet ZUŠ		
	Celkem	z toho:	
		Účast v šetření	Míra response
CZ010 Hlavní město Praha	38	28	74 %
CZ020 Středočeský kraj	65	57	88 %
CZ031 Jihočeský kraj	41	33	80 %
CZ032 Plzeňský kraj	34	28	82 %
CZ041 Karlovarský kraj	20	17	85 %
CZ042 Ústecký kraj	31	24	77 %
CZ051 Liberecký kraj	21	17	81 %
CZ052 Královéhradecký kraj	32	27	84 %
CZ053 Pardubický kraj	30	23	77 %
CZ063 Kraj Vysočina	25	20	80 %
CZ064 Jihomoravský kraj	64	53	83 %
CZ071 Olomoucký kraj	28	23	82 %
CZ072 Zlínský kraj	30	26	87 %
CZ080 Moravskoslezský kraj	50	39	78 %
Celkem	509	415	82 %

Zdroj: Šetření ve skupině ZUŠ, vlastní zpracování.